

Seat No. : _____

NO-110

December-2015

B.A., Sem.-I

101 : Sanskrit (Compulsory)

(“श्रीभर्तृहरिविरचितम् - नीतिशतकम्”)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : (1) જમણી બાજુના અંક ગુણ દર્શાવે છે.

Instructions : Figures to the right side indicates full marks of the questions.

(2) પ્રશ્નપત્રમાં છપાયેલો પ્રશ્નક્રમાંક જ ઉત્તરવહીમાં લખો.

Write the question number as printed in the question paper.

1. (A) નીચેનામાંથી ગમે તે બે પર ટૂંકનોંધ લખો : **10**

Write short notes any **two** of the following :

- (1) મૂર્ખજનઉપહાસ:
- (2) સજ્જનપ્રશંસા:
- (3) સદાચાર:
- (4) પરોપકાર:

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક શ્લોકનો અનુવાદ કરો : **4**

Translate any **one** verse of the following :

- (1) પ્રસહ્ય મણિમુદ્ધરેન્મકરવક્રદંષ્ટ્રાઙ્કુરા-
ત્સમુદ્રમપિ સન્તરેત્ પ્રચલદૂર્મિમાલાકુલમ્ ।
ભુજઙ્ગમપિ કોપિતં શિરસિ પુષ્પવદ્ધારયે-
ન્ન તુ પ્રતિનિવિષ્ટમૂર્ખજનચિત્તમારાધયેત્ ॥
- (2) વહતિ ભુવનશ્રેણી શેષઃ ફળાફલકસ્થિતાં
કમટપતિના મધ્યે કષ્ટં સદા સ ચ ધાર્યતે ।
તમપિ કુરુતે ક્રોડાધિનં પયોધિરનાદરા-
દહહ મહતાં નિઃસીમાનશ્ચરિત્રવિભૂતયઃ ॥

2. (A) નીતિશતકના આધારે પ્રારબ્ધ-પુરુષાર્થઃ વિશે ચર્ચા કરો. **10**

Discuss the પ્રારબ્ધ-પુરુષાર્થઃ mentioned in Nitishatakam.

અથવા/OR

નીતિશતકના આધારે વિદ્યાપ્રશંસાઃ નું વર્ણન કરો.

Describe the વિદ્યાપ્રશંસાઃ on the basis of Nitishatakam.

(B) नीचेनामांथी कोठपण अक श्लोकनो अनुवाढ करो : 4
Translate any **one** verse of the following :

- (1) क्वचिभ्रूमौ शय्या क्वचिदपि च पर्यङ्कशयनः
क्वचिच्छाकाहारः क्वचिदपि च शाल्योदनरूचिः ।
क्वचित्कन्थाधारी क्वचिदपि च दिव्याम्बरधरो
मनस्वी कार्यार्थी गणयति न दुःखं न च सुखम् ॥
- (2) खल्वाटो दिवसेश्वरस्य किरणैः सन्तापितो मस्तके
वाञ्छन्देशमनपतं विधिवशाब्दिल्वस्य मूलं गतः ।
तत्राप्यास्य महाफलेन पतता भग्नं सशब्दं शिरः
प्रायो गच्छति यत्र भाग्यरहितस्तत्रैव यान्त्याभ्रदः ॥

3. (A) नीचेनामांथी गमे ते भे पर टूकनींध लपो : 10
Write short notes any **two** of the following :

- (1) धीरपुरुषः
(2) सङ्गतिफलम्
(3) व्यवहार-उपदेशः
(4) दूर्जननिन्दा

(B) नीचेनामांथी कोठपण अक श्लोकनो अनुवाढ करो : 4
Translate any **one** verse of the following :

- (1) जातिर्यातु रसातलं गुणगणस्तस्याप्यधो गच्छतां
शीलं शैलतटात्पतत्वभिजनः संदह्यतां वह्निना ।
शौर्यं वैरिणि वज्रमैशु निपतत्वर्थोऽस्तु नः केवलं
येनेकेन विना गुणास्तृणलवप्रायाः समस्ता इमे ॥
- (2) लोभश्चेदगुणेन किं पिशुनता यद्यस्ति किं पातकैः
सत्यं चेत्तपसा च किं शुचि मनो यद्यस्ति तीर्थेन किम् ।
सौजन्यं यदि किं निजैः सुमहिमा यद्यस्ति किं मण्डनैः
सद्विद्या यदि किं धनैरपयशो यद्यस्ति किं मृत्युना ॥

4. (A) नीतिशतकमां जशावेल मैत्रीमडिमानुं विश्लेषण करो. 10
Analyse the importance of मैत्रीमहिमा described in Nitishatakam.

अथवा/OR

नीतिशतकना आधारे “धनप्रशंसा” वर्णवो.

Describe the “धनप्रशंसा” on the basis of Nitishatakam.

(B) नीचेनाभांथी कोरुपुषु अक श्लोकनो अनुवाद करो :

4

Translate any **one** verse of the following :

- (1) मौनान्मूकः प्रवचनपटुर्वातलो जल्पको वा
धृष्टः पार्श्वे भवति च तथा दूरतश्च प्रमादी ।
क्षान्त्या भीरुर्यदि न सहते प्रायशो नाभिजातः
सेवाधर्मः परमगहनो योगिनामप्यगम्यः ॥
- (2) लाङ्गुलचालनमधश्चरणावपातं
भूमौ निपत्य वदनोदरदर्शनं च ।
श्वा पिण्डस्य कुरुते गजपुङ्गवस्तु
धीरं विलोकयति चाटुशतैश्च भुङ्क्ते ॥

5. (A) नीचेना प्रश्नोना योग्य विकल्प पसंद करी जवाब लभो :

8

Answer with choosing appropriate option of the following questions :

- (1) समुद्रभां रडेल अगिननुं नाम शुं छे ?
(1) वडवानल (2) दावागिन
(3) पंचागिन (4) जठरागिन
What is the name of fire living in the ocean ?
(1) वडवानलः (2) दावागिनः
(3) पञ्चागिनः (4) जठरागिनः
- (2) सूर्य कोना समूहने पीलवे छे ?
(1) वृक्षाना (2) कुमणोना
(3) पोयशाना (4) लताओना
Which collection is bloomed by the Sun ?
(1) वृक्षाणां (2) कमलानां
(3) कुमुदानां (4) लतानां
- (3) आपवा छतां शुं सतत वृद्धि पाभे छे ?
(1) तप (2) विद्या
(3) द्रव्य (4) विश्वास
What is increased even after given ?
(1) तपः (2) विद्या
(3) द्रव्यम् (4) विश्वासः
- (4) बृहस्पति कोना नेता छे ?
(1) देवो (2) दानवानाम्
(3) इन्द्र (4) गन्धर्व
Whose leader is बृहस्पति ?
(1) देवानाम् (2) दानवानाम्
(3) इन्द्रस्य (4) गन्धर्वानाम्

(5) પ્રેમ કેવી રીતે ઓછો થાય છે ?

- (1) પ્રવાસ જવાથી (2) કુશંકાથી
(3) ધનહરણથી (4) વિશ્વાસઘાતથી

How does love decrease ?

- (1) પ્રવાસાત્ (2) કુશંકાયા
(3) ધનહરણાત્ (4) વિશ્વાસઘાતાત્

(6) સજ્જનોની સોબત વાણીમાં શું સીચે છે ?

- (1) મધુરતા (2) સરલતા
(3) શઠતા (4) સત્ય

What does the company of the good persons pour in speech ?

- (1) માધુર્યમ્ (2) સરલતાં
(3) શઠતાં (4) સત્યમ્

(7) ધનની પ્રથમ ગતિ કઈ છે ?

- (1) નાશ (2) ભોગ
(3) દાન (4) સંગ્રહ

What is the first mouser of the wealth ?

- (1) નાશઃ (2) ભોગઃ
(3) દાનમ્ (4) સંગ્રહઃ

(8) સજ્જનોની મૈત્રીને ભર્તૃહરિ કોની સાથે સરખાવે છે ?

- (1) દિવસના પૂર્વાર્ધ
(2) દિવસના ઉત્તરાર્ધ
(3) મધ્યાહ્ન

With whom the friendship of good people is compared by Bhartruhari ?

- (1) દિનસ્ય પૂર્વાર્ધેન
(2) દિનસ્ય ઉત્તરાર્ધેન
(3) મધ્યાહ્નેન

(B) નીચેના શબ્દોના જોડકાં જોડો :

Match the following column :

અ	બ
(1) વિપદિ	(i) વારાહગનેવ
(2) સત્સંગતિઃ	(ii) પરજને
(3) જાતિર્યાતુ	(iii) ધૈર્યમ્
(4) જ્ઞાનસ્ય ભૂષણમ્	(iv) જાડ્યં હીમતિ
(5) નૃપનીતિઃ	(v) ઉપશમઃ
(6) દયા	(vi) રસાતલમ્